

סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
מועד הבחינה: קיץ תשס"ו, 2006
מספר השאלון: 009111

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר דתיים
יחידת לימוד בסיסית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – סיפורת (סיפור קצר וקריאה מונחית) – (33×1) – 33 נקודות
פרק שני – נובלות של עגנון ודרמה – (33×1) – 33 נקודות
פרק שלישי – שירה – (17×2) – 34 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה את הרשימה המודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.
(2) אין לחזור ולהדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב ב**כינוס** (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת
פרק ראשון – סיפורת (סיפור קצר וקריאה מונחית)
 (33 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3.

סיפור קצר

1. הסיפור הקצר מתמקד בדרך כלל במרכיב אחד (כמו: דמות, אירוע, קונפליקט, סמל).
 בחר בשני סיפורים קצרים שלמדת, תאר את המרכיב המרכזי בכל סיפור, והסבר את תפקידו בסיפור.

סיפור קצר או קריאה מונחית

2. בחר בשני סיפורים קצרים או בספר הקריאה שלמדת.
 הסבר והדגם כיצד אירועים מן העבר תורמים לבניית משמעות היצירה.
3. יש יצירות ספרות שהגיבור מתואר בהן כלוחם, ויש יצירות שהגיבור מתואר בהן כפסיבי.
 תאר את האופי הלוחם או הפסיבי של הגיבור, בשני סיפורים קצרים או בספר הקריאה שלמדת.

/המשך בעמוד 3/

פרק שני – נובלות של עגנון ודרמה (33 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4-8.

נובלות של עגנון

4. תהלה

קרא את הקטע שלפניך הלקוח מהנובלה **תהלה**, וענה על השאלה שאחריו.
הרהרתי בלבי, מי יגלה עפר מעיניך אבא שריחקת את שרגא בשביל חסידותו,
והרי חתנך שנתת לי במקומו של שרגא עושה מעשה שרגא.
בקטע שקראת רומזת תהילה לאירוע שהתרחש כאשר הייתה בת שתיים-עשרה.
מהו האירוע? תאר כיצד השפיע אירוע זה על מהלך חייה, והסבר את השפעתו על השקפת
עולמה בשלבי חייה השונים.

5. היה העקוב למישור

בפרק האחרון בנובלה ניכרים שינויים בעלי משמעות ביחס של מנשה חיים אל קריינדל טשארני
וכן שינויים בעלי משמעות באמונתו בה.
תאר שינויים אלה, וכתוב אם הם מבטאים תיקון. נמק את דבריך.

דרמה

6. ילדי הצל / בן-ציון תומר

נורית, מוכר הבלונים ודובי הם דמויות משנה במחזה "ילדי הצל".
תאר שתיים מדמויות אלה, והסבר את התפקיד של כל דמות במחזה.

7. בעלת הארמון / לאה גולדברג

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.
לאן אלך? אל מי? הם רצחו את אבא ואת אמא ואת הילדים. הוא היחיד בכל
העולם אוהב אותי. הוא רימה אותי מאהבה. הוא באמת אוהב אותי!
א. הצג את הקונפליקט של לנה, כפי שהוא בא לידי ביטוי בקטע שלעיל ובמחזה כולו.
(20 נקודות)
ב. מהו הפתרון של לנה לקונפליקט זה? הסבר מה הביא אותה לבחור בפתרון זה.
(13 נקודות)

8. אנטיגונה / סופוקלס

יש הרואים ב"אנטיגונה" מחזה שבו הקונפליקט המרכזי הוא בין נערה אידאליסטית ומלאת
להט נעורים ובין מלך המייצג את הממסד הבטוח בעצמו.
הסבר והדגם קביעה זו על פי המחזה.

/המשך בעמוד 4/

פרק שלישי – שירה (34 נקודות)

שים לב! מהפרק השלישי (שאלות 9-14), עליך לענות על שתי שאלות:
 על שאלה אחת מהפיוט או משירת ימי הביניים, ועל שאלה אחת מהשירה העברית במאה ה-20.
 (לכל שאלה – 17 נקודות; סה"כ – 34 נקודות)

פיוט ושירת ימי הביניים

ענה על אחת מהשאלות 9-11.

9. פיוט

שים לב: על שאלה זו אפשר לענות גם על פי הפיוט "אל נורא עלילה".

באמירת פיוטים רבים הקהל מוזמן להצטרף לשליח הציבור.

ענה, על פי פיוט שלמדת, על שלושת הסעיפים א-ג.

א. באיזה מקום בפיוט הקהל מוזמן להשתתף באמירתו?

(7 נקודות)

ב. כיצד הפיוט "רומז" לקהל להתחיל להצטרף לשליח הציבור באמירת הפיוט? (7 נקודות)

ג. מהו האקרוסטיכון בפיוט שכתבת עליו בסעיפים א ו-ב? (3 נקודות)

שירת ימי הביניים

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריי.

שְׁפַל-רוּחַ / ר' שלמה אבן גבירול

שְׁפַל-רוּחַ, שְׁפַל-בְּרִיךְ וְקוֹמָה, / אֶקְדְּמְךָ בְּרַב פֶּחַד וְאִמָּה.
 לְפָנֶיךָ אֲנִי נֶחֱשָׁב בְּעֵינַי / כְּתוֹלַעַת קִטְנָה בְּאֶדְמָה.
 מְלוֹא עוֹלָם, אֲשֶׁר אֵין קֶץ לְגִדְלוֹ, / הֶכְמוֹנִי יְהִלְלֶךָ, וּבְמָה?
 הִדְרֶךָ לֹא יְכִילוֹן מְלֶאכֶי-רוּם – / וְעַל אַחַת אֲנִי כְּמָה וְכְמָה!
 אֲשַׁחַר אֶל בְּרֵאשִׁית רְעִיּוֹנִי / אֲשֶׁר לְשִׁמוֹ תְּהַלֵּל כָּל גִּשְׁמָה.

א. "לְפָנֶיךָ אֲנִי נֶחֱשָׁב בְּעֵינַי / כְּתוֹלַעַת קִטְנָה בְּאֶדְמָה".

הסבר את תרומתו של בית זה להבנת תפיסת העולם של הדובר בשיר. (11 נקודות)

ב. בבית השלישי בשיר הדובר משתמש בשתי שאלות רטוריות.

הסבר במילים שלך את שתי השאלות. (6 נקודות)

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יִיטֵב בְּעֵינֶיךָ / ר' יהודה הלוי

יִיטֵב בְּעֵינֶיךָ נְעִים / שִׁירֵי וּמִיטֵב מִהֶלְלִי,
הַדּוֹד, אֲשֶׁר הִרְחִיק נֶדֶד / מִנִּי, לְרַע מְעַלְלִי –
וְאַחֲזֹק בְּכַנֶּף יְדֵי – / דּוֹתוֹ וְהוּא נוֹרָא וּפְלָאִי.
דֵּי לִי כְבוֹד שְׁמֶךָ, וְהוּא / חֶלְקִי לְבַד מִכָּל עַמִּלִּי.
הוֹסֵף כָּאֵב – אוֹסִיף אֶהֱבֵךָ, / כִּי גִפְלָאָה אֶהֱבֶתְךָ לִי!

בשיר זה הדובר מבטא אהבה גדולה לאלוקיו.

ציין והסבר שלושה שיבוצים ו/או רמיזות הכלולים בשיר ומעידים על אהבתו זו.

/המשך בעמוד 6/

השירה העברית במאה ה-20

ענה על אחת מהשאלות 12-14.

12. אדם מול בוראו

קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

החזירנו בתשובה שלמה לפניך / איתמר יעוז-קסט

לחזר בתשובה?... ואולם לפגות ולשוב יכול רק
 מי שרחק, ואני שבקרבתך לא עמדתי מעולם,
 ורק מפי ספרים למדתי על קיום מצוות וטעמן,
 ובדרך הדמיון בלבד התפללתי תפלת ערב ובקר –

שכן הדמיון עודנו הולך אחריו שולל,
 ופעמים כה הרבה מתעורר בי רצון לבאר את
 ארוגי הימים כסימון שלמעלה, ולאהב את הרגש העובר את
 גופי למראה אדם העומד בתפלה, ונדמה הוא מרחף בחלל,

בהתמלאו קולות ומראות מעבר לחלון חדר
 ומתחת לרצפה המתנשאת מעל לאדמה שפעם הלכו עליה
 נושאי כלי קדש שגופם היה תבת־הוודה. לאהבת אדוני הפלי,

ואשר מחרדת קדשם נותרה רק התרדה הרעה
 מפני רחשי אדמה זו, המתכסה יום־יום בעתונים צהבי־עינים,
 – וחסר־אונים אני להמיר בלבי את רגשי־הפחד ברגשי־היראה.

א. הדובר מציין מכשולים שונים לחזרתו בתשובה.

הסבר שלושה מכשולים כאלה. (9 נקודות)

ב. בחר בשיר נוסף משירת המאה ה-20 בנושא "אדם מול בוראו"

והצג את עמדת הדובר כלפי בוראו בשיר שבחרת. (8 נקודות)

13. במשפחה

קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

שֶׁרְקִיָּה* / אסתר קנקה-שקלים

סבתא, מה עשית עם השרקיה שבך?
 ילדת חמשה עשר
 וגדלת עשרה (השאר מתו)
 ויום-יום אפית את הלחם
 ויום-יום חיית בקינה של חמותך.

וימה אעשה אני
 עם השרקיה שבי
 הכבולה בחבלי רוח מערב
 הפרוצה לכל רוח

ויש מעון לתינוקות ולנשים
 ומטפלת לילדים ולקשישים
 ויש מיקרוגל ו"מדיח" ומפתה
 מקפיא ומערבל מתכונים ידועים
 של עוגות וטעים החיים
 ויש זמן.
 המון זמן.

ועם השרקיה שבי, מה אעשה, אמא?

* שֶׁרְקִיָּה – רוח מזרחית עזה

- א. על פי שיר זה, מהי המשמעות של שרקייה? (5 נקודות)
- ב. פרש את הבית השני בשיר, והסבר את הקשר שלו לבית שלפניו ולבתיים שאחריו. (12 נקודות)

14. שירים בצל השואה

קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

סופה / אברהם שלונסקי

כי אַנְפֶּתְּ כִּי זְמוּת

מְחֻזָּק

נִפְרָצוּ רְעָמוֹת

לְבִלִי חֹק

שָׁמָּא בְּכִי הָיִית

שָׁמָּא צְחֻזָּק

כִּי גָעִית כִּי גָאִית

מְחֻזָּק

עַד הַשָּׁפָה מִלְתָּעוֹת עֲרָבָה

עַד קְלָאָה וְלִפְפוֹת עֲרָבָה

עַד שׁוֹעַ הָאָדָם נִיגוֹעַ

אַתָּ אָרְבָּת

אַתָּ קְרָבָת

אַתָּ הָיִית לְאַלְפֵי יָרְבָה

בשיר זה יש קשר בולט בין התוכן ובין הצורה.

הסבר והדגם קביעה זו באמצעות שתי דרכי עיצוב מהשיר.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט